

РЕСУРСНА ОСОБИСТІТЬ ПЕДАГОГА У ВИМІРІ ОСВІТНІХ ЗМІН

О. Я. Жизномірська

кандидат психологічних наук

доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти

Тернопільський обласний комунальний інститут

післядипломної педагогічної освіти

В умовах економічної кризи, політичних перипетій та освітніх інновацій, особистість педагога змушена швидко долати труднощі, об'єктивно оцінювати складні освітні ситуації, критично мислити та конструктивно приймати правильні рішення. Особистість сьогодення знаходиться перед власним вибором думок, намірів, прагнень, особистісними очікуваннями та можливостями власного «Я» ресурсу. Вважаємо, що вчитель Нової української школи повинен зосереджувати свою увагу з дітьми на дослідженні, вивченні особистісних ресурсів людини як психологічного концепту. Оскільки наявність психологічних ресурсів в особистісному «Я» людини, дозволяє їй активно співпрацювати, організовувати себе, володіти власними потребами, спонукати, досягати бажаних результатів, чітко окреслювати цілі, цілеспрямовано покладатися на свої активності, потенції, ресурси, долати певні труднощі, вірніше активізувати «базу» ресурсів для отримання успіху в своїй діяльності.

З нашої точки зору, ресурсна особистість – це стан власної впевненості, підбадьорення, енергійності у виконанні освітніх завдань; цілеспрямованої постановки мети, досягнення конкретного позитивного результату; вміння керувати та розподіляти своїми ресурсами, щоб професійно не виснажитися; відчуття піднесеного настрою, гарного самопочуття та емоційного благополуччя.

Як зазначає І. П. Підласий, майстерний вчитель має керуватися у своїй діяльності таким принципом: «підковуємося теоретично, мислимо критично, діємо практично». Звідси випливає, що вчитель нового формату у взаємодії з учнями має докладати максимум зусиль для пояснення та ретельного аналізу

тези «Мої ресурси та можливості: переваги та недоліки». Саме в такій площині, підростаюча особистість може дізнатися про багатоманітний спектр своїх ресурсів, здатностей, творчих потенцій, які варто якомога більше застосовувати в певній сфері життєдіяльності. У розумінні цього вченого, головними завданнями для особистісного розвитку учня та професійного зростання педагога є наступне: розвивати свої індивідуальні здібності, ресурси та можливості; максимально виявляти, ініціювати, варіювати, використовувати індивідуальний досвід кожного; допомагати дитині та дорослому пізнавати себе, свої можливості, спроможності, особистісні переваги, самовизначатися, самореалізовуватися; формувати культуру життєдіяльності, що забезпечує здатність продуктивно будувати повсякденний побут, правильно визначатися із перспективними лініями свого життя тощо [2, с. 97].

Н. В. Василенко підкреслює, що особистість педагога зможе відчувати себе повноцінною, самодостатньою, ресурсною завдяки використанню у своїй роботі інноваційні технології. Адже, інноваційні педагогічні технології спрямовані на розширення світогляду учнів, отримання більш глибоких знань, виховання прагнення учнів до постійної самоосвіти та досягнень успіхів. Дослідниця пропонує модель школи XXI століття «Школа шкіл», до якої входять певні напрямки : школа інтелектуального розвитку, художньо-естетична школа, школа спортивної майстерності, толерантності, милосердя, умілих рук. Насамперед, вищезазначені шкільні напрямки включають усі компетентності, якими має володіти сучасна учнівська молодь, та зрештою, і педагог нового мислення [1, с. 8].

Сучасна дослідниця Н. В. Василенко виокремлює також низку характеристик учителя XXI століття, який має керуватися власними ресурсами, можливостями, здібностями, досвідом та вміло продукувати інноваційні ідеї, винаходи, бачення й водночас спонукати до цього своїх учнів, а саме :

- *клас, орієнтований на учня та персональний підхід*. Учні в такому класі мають різні особливості, цілі, потреби, прагнення, а тому потребують індивідуального підходу від вчителя; для підвищення навчального успіху та зростання

позитивної мотивації до праці, вони повинні частіше здійснювати власний вибір та швидко визначатися із власними можливостями, ресурсами.

- *Учні-творці.* Сьогоднішні учні, власне кажучи, цифрові «аборигени», котрі володіють найновішими технологічними інструментами й можуть досягати високого результату у створенні власних цифрових контентів, а також пишуть блоги, створюють інфографіку, відеокниги, відеоролики та іншу медіапродукцію. Сучасному вчителю варто співпрацювати із такими талановитими учнями, оскільки їм не становить ніяких труднощів у створенні власних творчих, зошитів, альбомів, записників, які б слугували еталоном нового інноваційного продукту в класі тощо.

- *Вивчення нових технологій.* З нашої точки зору, вчитель інноваційно-інтелектуального формату має здійснювати свою діяльність професійно, відповідально та компетентно. Керуючись власним педагогічним досвідом, учитель продовжує постійно «ресурсно» розвиватися, вдосконалюватися, а також повинен спонукати учнівську молодь до інноваційного мислення та використання різних інновацій у будь-якій сфері.

- *Будьте глобальними.* Акцент здійснюється на тому, що всі події, зміни, інновації здійснюються у різних країнах світу та, водночас в кожного з нас (учнів та вчителів) трактуються по-різному. У нас виникає питання, як навчити учнів самостійно працювати над собою, активізувати власні ресурси, бути глобальними та використовуючи такі технологічні інструменти, які дозволили б їм віртуально та реально інтелектуально збагачуватися та відвідувати будь-який куточок земної планети.

- *Використовуйте смартфони.* Сучасні учні будуть вельми вдячні вчителю, класному керівнику за те, що останні демонструють позитивну позицію до гаджетів. Звичайно, педагог нового світосприймання у співпраці з учнями має прагнути застосовувати смартфони із навчальною метою, тим самим навчає дітей швидко та якісно здійснювати пошук нової інформації; вміти її аналізувати, моделювати; критично з нею працювати; правильно розподіляти власні ресурси, можливості; перспективно й конструктивно приймати рішення.

- *Ведіть блог.* Дослідниця підкреслює значущість ведення блогу дітьми та вчителями, які бачать реальну картинку аудиторії та цифрову їх присутність.
- *Онлайн.* Варто організувати навчальні матеріали для професійної діяльності на своєму веб-сайті. Крім того, необхідно подавати посилання на онлайн-ресурси, пропонувати онлайн-дискусії. Саме така форма спілкування сприяє розширенню комунікації з різними категоріями людей, а також обмін думками та ресурсами у більш організованій формі.
- *Співпрацюйте.* Технології дозволяють співпрацювати з іншими вчителями та учнями. Насамперед, створення спільних цифрових ресурсів, презентацій та проектів робить діяльність у класі цікавою, змістовною, оригінальною та реальною.
- *Використовуйте Twitter.* Участь у цьому чаті є найефективнішим способом організувати власну аудиторію, яка залишається у курсі усіх подій, досліджень, експериментів у певній галузі. Таким чином, ми (вчителі та учні) науково зростають та професійно розширюють свої знання.
- *Залучайте однодумців.* Так, за допомогою соціальних медіа учасники освітнього процесу мають можливість долучитися до груп експертів, консультантів з різних країн Європи та Азії щодо вирішення певних освітніх питань.
- *Застосовуйте проектно-будівне навчання.* Сьогодні учні мають доступ до оригінальних документів, текстів, експертів зі всього світу, а також однодумців, що вивчають такий самий предмет в іншому куточку світу. Сучасні учні разом зі своїми вчителями повинні розвивати здатність до критичного мислення, вміти ставити правильні запитання, здійснювати дослідження, володіти особистісними ресурсами, конструктивно контактувати з експертами та працювати над створенням творчо-інноваційних проектів, користуючись вже розробленими ресурсами.
- *Будуйте позитивну поведінку онлайн.* Для сучасного педагога важливим та визначальним є вміння моделювати, правильно використовувати соціальні медіа, виробляти, публікувати цінний контент, застосовувати спільне

використання ресурсів онлайн у професійній діяльності. Саме підтримання професійної поведінки і в класі, і онлайн допоможе побудувати адекватну, гідну поведінку учнів, конструктивний діалог, позитивне мислення тощо.

- *Програмуйте.* Учитель 21 століття повинен поставити перед собою мету: вміти програмувати за допомогою різних програм комп'ютера тощо.

- *Будьте інноваційними.* Ця дослідниця також пропонує розширити діапазон інструментів і спробувати нові способи викладання, зокрема навчати за допомогою соціальних медіа, вірніше замінити підручники на веб-матеріали заради учнів та підвищення власного авторитету й поваги до себе.

- *Продовжуйте вчитися.* Оскільки щодня з'являються все нові й нові освітні технології, сучасний учитель має змогу їх постійно опановувати та водночас випробовувати «нове» на практиці. Завдяки діалогічному позитивному спілкуванню, вчитель може «відчути та побачити» переваги та недоліки певної психолого-педагогічної техніки [1, с. 8-11].

Водночас учена О. С. Штепа трактує психологічну ресурсність як уміння людини актуалізувати власні ресурси, тобто свідомо оперувати ними, зокрема знати їх, вміти вміщувати й оновлювати. Разом з тим нею було розроблено опитувальник психологічної ресурсності особистості, де зосереджується увага на таких шкалах як: упевненість у собі; доброта до людей; допомога іншим; успіх; любов; творчість; віра у добро; прагнення до мудрості; робота над собою; самореалізація у професії; відповідальність; знання власних психологічних ресурсів; вміння оновлювати власні психологічні ресурси; вміння вміщувати власні психологічні ресурси; загальний рівень психологічної ресурсної особистості. За її результатами було встановлено, що найбільшої кореляції набули такі показники як «робота над собою», «знання власних психологічних ресурсів», «уміння оновлювати власні психологічні ресурси» особистості [4, с. 385].

Таким чином, особистість педагога у форматі освітніх змін має бути збагачена багатьма психологічними ресурсами, завдяки чому зможе активно працювати, цілеспрямовано крокувати до професійної мети, здобувати успіх,

самовдосконалюватися, боротися із власними труднощами, вибудувати перспективний план свого життя та водночас навчати дітей «активізувати» власні ресурси, розкривати та розвивати свої здібності та можливості тощо.

Література :

1. Василенко Н. В. Українська школа XXI століттям : школа шкіл. Харків : «Основа», 2018. 96 с.
2. Підласий І. П. Як стати компетентним педагогом? Частина І. Підковуємося теоретично. Харків : «Основа», 2019. 112 с.
3. Підласий І. П. Як стати компетентним педагогом? Частина ІІ. Мислимо критично. Харків : «Основа», 2019. 128 с.
4. Штепа О. С. Опитувальник психологічної ресурсності особистості: результати розробки й апробації авторської методики. *Проблеми сучасної психології*. 2018. Вип. 39. С. 380-399. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> (дата звернення : 15.07.2019).